

ТАБЛИЦЯ ЗАУВАЖЕНЬ ТА ПРОПОЗИЦІЙ
до проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України
у зв'язку з оновленням (рекодифікацією) положень книги шостої»

Чинна редакція	Редакція з урахуванням запропонованих змін	Зауваження / пропозиції
КНИГА ШОСТА. СПАДКОВЕ ПРАВО	КНИГА СЬОМА. СПАДКОВЕ ПРАВО	
Цивільний кодекс України		
Стаття 1222. Спадкоємці 1. Спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. 2. Спадкоємцями за заповітом можуть бути юридичні особи та інші учасники цивільних відносин (стаття 2 цього Кодексу)	Стаття 1222. Спадкоємці 1. Спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. 2. Спадкоємцями за заповітом можуть бути юридичні особи та інші учасники цивільних відносин (стаття 2 цього Кодексу). 3. Спадкоємцем за заповітом може бути особа, зачата протягом шести місяців з часу відкриття спадщини внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій з репродуктивного біологічного матеріалу заповідача, і народжена живою після відкриття спадщини.	У частині 1 вжито «спадкоємцями» у множині. У частині 3 доцільно також вказати у множині «спадкоємцями», адже таких осіб / дітей може бути кілька. Не вказується, що такі особи можуть бути також і спадкоємцями за законом. Вважаємо, що доцільно розглянути можливість надання таким особам права на спадкування також і за законом
Стаття 1224. Усунення від права на спадкування 1. Не мають права на спадкування особи, які умисно позбавили життя спадкодавця чи будь-кого з можливих спадкоємців або вчинили замах на їхнє життя. Положення абзацу першого цієї частини не застосовується до особи, яка вчинила такий замах, якщо спадкодавець, знаючи про це, все ж призначив її своїм спадкоємцем за заповітом.	Стаття 1224. Усунення від права на спадкування 1. Не мають права на спадкування особи, які вчинили умисне вбивство спадкодавця чи будь-кого з можливих спадкоємців, заподіяли їм тяжкі тілесні ушкодження, внаслідок яких сталася смерть спадкодавця, або вчинили замах на їхнє життя. Положення абзацу першого цієї частини не застосовується до особи, яка вчинила такий замах, якщо спадкодавець, знаючи про	Запропонована редакція звужує перелік випадків, у яких не мають права на спадкування такі особи. Формулювання «які умисно позбавили життя спадкодавця», яке міститься у чинній редакції, є більш ємким, хоча і не повністю відповідає формулюванням ККУ. Воно не містить конкретних складів злочинів, тому у разі виникнення спору між спадкоємцями суд (у цивільному процесі) може надати більш повну і комплексну оцінку діям

2. Не мають права на спадкування особи, які умисно перешкоджали спадкодавцеві скласти заповіт, внести до нього зміни або скасувати заповіт і цим сприяли виникненню права на спадкування у них самих чи в інших осіб або сприяли збільшенню їхньої частки у спадщині. 3. Не мають права на спадкування за законом батьки після дитини, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав і їхні права не були поновлені на час відкриття спадщини. Не мають права на спадкування за законом батьки (усиновлювачі) та повнолітні діти (усиновлені), а також інші особи, які ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця, якщо ця обставина встановлена судом. 4. Не мають права на спадкування за законом одна після одної особи, шлюб між якими є недійсним або визнаний таким за рішенням суду. Якщо шлюб визнаний недійсним після смерті одного з подружжя, то за другим із подружжя, який його пережив і не знав та не міг знати про перешкоди до реєстрації шлюбу, суд може визнати право на спадкування частки того з подружжя, хто помер, у майні, яке було набуто ними за час цього шлюбу. 5. За рішенням суду особа може бути усунена від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вона ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані. 6. Положення цієї статті поширюються на всіх спадкоємців, у тому числі й на	це, все ж призначив її своїм спадкоємцем за заповітом. 2. Не мають права на спадкування особи, які умисно перешкоджали спадкодавцеві скласти заповіт, внести до нього зміни або скасувати заповіт і цим сприяли виникненню права на спадкування у них самих чи в інших осіб або сприяли збільшенню їхньої частки у спадщині. 3. Не мають права на спадкування за законом батьки після дитини, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав і їхні права не були поновлені на час відкриття спадщини. Не мають права на спадкування за законом батьки (усиновлювачі) та повнолітні діти (усиновлені), а також інші особи, які ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця, якщо ця обставина встановлена судом. 4. Не мають права на спадкування за законом одна після одної особи, шлюб між якими є недійсним або визнаний таким за рішенням суду. Якщо шлюб визнаний недійсним після смерті одного з подружжя, то за другим із подружжя, який його пережив і не знав та не міг знати про перешкоди до реєстрації шлюбу, суд може визнати право на спадкування частки того з подружжя, хто помер, у майні, яке було набуто ними за час цього шлюбу. 5. За рішенням суду особа може бути усунена від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вона ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані. 6. Положення цієї статті поширюються на всіх спадкоємців, у тому числі й на тих, хто має право на обов'язкову	конкретного спадкоємця на підставі доказів, отриманих у кримінальному процесі, а також інших. Таким чином, спір між спадкоємцями вирішуватиметься суто у цивільному процесі, що більше відповідає духу спадкового права. Наприклад, чинна редакція дозволяє охопити склад злочину «доведення до самогубства», тоді як пропонується редакція цього не передбачає. Так само можуть бути випадки, коли внаслідок заподіяння середньої тяжкості ушкоджень особа може померти. З точки зору чинної редакції можливим є охоплення цього злочину і відповідно усунення спадкоємця від спадкування. Натомість пропонується редакція не передбачатиме такої можливості
---	---	--

тих, хто має право на обов'язкову частку у спадщині, а також на осіб, на користь яких зроблено заповідальний відказ	частку у спадщині, а також на осіб, на користь яких зроблено заповідальний відказ	
Стаття 1225. Спадкування права на земельну ділянку 1. Право власності на земельну ділянку переходить до спадкоємців на загальних підставах, із збереженням її цільового призначення. 2. До спадкоємців житлового будинку, інших будівель та споруд, об'єкта незавершеного будівництва, щодо якого зареєстровано право власності/спеціальне майнове право, переходить право власності або право користування земельною ділянкою, на якій вони розміщені. 3. До спадкоємців житлового будинку, інших будівель та споруд, об'єкта незавершеного будівництва, щодо якого зареєстровано право власності/спеціальне майнове право, переходить право власності або право користування земельною ділянкою, яка необхідна для їх обслуговування, якщо інший її розмір не визначений заповітом	Стаття 1225. Спадкування права на земельну ділянку 1. Право власності на земельну ділянку переходить до спадкоємців на загальних підставах, із збереженням її цільового призначення. 2. До спадкоємців житлового будинку, інших будівель та споруд, об'єкта незавершеного будівництва, щодо якого зареєстровано право власності/спеціальне майнове право, переходить право власності або право користування земельною ділянкою, на якій вони розміщені. 3. До спадкоємців житлового будинку, інших будівель та споруд, об'єкта незавершеного будівництва, щодо якого зареєстровано право власності/спеціальне майнове право, переходить право власності або право користування земельною ділянкою, яка необхідна для їх обслуговування, якщо інший її розмір не визначений заповітом.	Заперечень немає. Але наголошуємо, що ст. 377 (книги Речове право) треба узгодити з реаліями життя. Натомість її пропонується залишити без змін, що не відповідає сучасним тенденціям
Стаття 1226. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності 1. Частка у праві спільної сумісної власності спадкується на загальних підставах. 2. Суб'єкт права спільної сумісної власності має право заповідати свою частку у праві спільної сумісної власності до її визначення та виділу в натурі	Стаття 1226. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності 1. Частка у праві спільної сумісної власності спадкується на загальних підставах. У разі смерті одного із суб'єктів права спільної сумісної власності, вважається, що частки кожного зі співвласників у праві спільної сумісної власності є рівними, якщо інше не було встановлено домовленістю між ними, законом або рішенням суду. 2. Суб'єкт права спільної сумісної власності має право заповідати свою частку у праві	Вітаємо внесення такого доповнення. Проте запропонована редакція норми не описує випадки, коли майно перебуває у спільній сумісній власності, але «титульним власником» є один зі співвласників (наприклад, один із подружжя). Непоодинокі випадки зловживань з боку такого «титульного власника» — одноосібне відчуження майна всупереч інтересам спадкоємців померлого «невидимого» учасника спільної сумісної власності. І саме

	спільної сумісної власності до її визначення та виділу в натурі	ці випадки таке доповнення не усуває! Можливо доцільно доповнити статтю ч. 1-1 (тобто перед ч. 2) такого змісту: «У разі смерті того із суб'єктів права спільної сумісної власності, хто не зазначений у відповідному державному реєстрі як власник майна, за заявою спадкоємців нотаріус, який здійснює оформлення спадщини, вносить запис про розмір його частки відповідно до абзацу другого частини першої цієї статті.» У такому випадку буде створено механізм, коли за відсутності спору між спадкоємцями, нотаріус зможе в позасудовому порядку оформити права на спадщину. Якщо ж між спадкоємцями буде спір, тоді суд вже буде вирішувати. Критичним є створення позасудового механізму вирішення цього питання
		Пропонуємо доповнити ст. 1231-1 такого змісту: «Стаття 1231-1. Спадкування аліментного обов'язку 1. До спадкоємця переходить обов'язок сплатити аліменти, які стягувалися зі спадкодавця на підставі рішення суду або договору. 2. За відсутності рішення суду або договору про сплату аліментів розмір аліментного обов'язку спадкодавця розраховується з огляду на мінімальний гарантований розмір аліментів, передбачений у цьому Кодексі. Це положення застосовується лише щодо дітей спадкодавця до досягнення ними повноліття. 3. Аліменти, вказані в частинах першій та другій цієї статті, підлягають виплаті шляхом одноразового платежу у сумі за увесь строк, визначений у рішенні суду, договорі або законі,

		якщо їх одержувач і спадкоємець (спадкоємці) не домовилися про інше. 4. Якщо спадкоємцем є одержувач аліментів, то відповідний аліментний обов'язок припиняється в частині, яку спадкує такий одержувач аліментів. 5. До спадкоємця переходить обов'язок сплатити неустойку за прострочення сплати аліментів, яку було присуджено судом одержувачу аліментів зі спадкодавця за життя спадкодавця. 6. Аліментний обов'язок спадкодавця підлягає виконанню спадкоємцями у межах вартості рухомого чи нерухомого майна, яке було одержане ними у спадщину.». Наголошуємо, право на аліменти є тісно пов'язаним з особою (наприклад, право на отримання аліментів дитиною) і саме воно припиняється зі смертю особи (дитини). Натомість обов'язок сплати аліментів може спадкуватися, він не є нерозривно пов'язаним з особою. Він обтяжує майно особи (спадкодавця) і може бути виконаний спадкоємцями. Пропонуємо механізм, щоб така виплата здійснювалася однією сумою за рахунок відповідного спадкового майна. Якщо дитина (чи інший одержувач аліментів) спадкує майно, то відповідно пропорційна частка аліментів не підлягає виплаті, бо має місце поєднання особи боржника і кредитора, що є підставою для припинення зобов'язання. У частині 2 пропонується механізм забезпечення прав тих дітей, які мають право на утримання від
--	--	--

		спадкодавця, але які не мають рішення суду чи договору. Це природньо, оскільки аліменти чи утримання можуть надаватися добровільно, а коли всі живуть однією сім'єю, то це не постає взагалі. Наголосимо, що йдеться лише про дітей. Інші особи (дружина, батьки тощо) не мають права на такий механізм захисту. Для них діє лише перша частина, тобто якщо є рішення суду чи договір
Стаття 1235. Право заповідача на призначення спадкоємців 1. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин. 2. Заповідач може без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. У цьому разі ця особа не може одержати право на спадкування. 3. Заповідач не може позбавити права на спадкування осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Чинність заповіту щодо осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, встановлюється на час відкриття спадщини. 4. У разі смерті особи, яка була позбавлена права на спадкування, до смерті заповідача, позбавлення її права на спадкування втрачає чинність. Діти (внуки) цієї особи мають право на спадкування на загальних підставах	Стаття 1235. Право заповідача на призначення спадкоємців 1. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин. Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу, зачатку за життя та народжену живою після його смерті. Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу, зачатку протягом шести місяців з часу відкриття спадщини внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій з репродуктивного біологічного матеріалу заповідача та народжену живою після його смерті. 2. Заповідач може без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. У цьому разі ця особа не може одержати право на спадкування. 3. Заповідач не може позбавити права на спадкування осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Чинність заповіту щодо осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, встановлюється на час відкриття спадщини. 4. У разі смерті особи, яка була позбавлена права на спадкування,	Доцільно взяти у множині «осіб», оскільки таких осіб / дітей може бути кілька. Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу або кількох осіб, зачатих за життя та народжених живими після його смерті. Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу або кількох осіб, зачатих протягом шести місяців із часу відкриття спадщини внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій з репродуктивного біологічного матеріалу заповідача та народжених живими після його смерті

	до смерті заповідача, позбавлення її права на спадкування втрачає чинність. Діти (онуки) цієї особи мають право на спадкування на загальних підставах	
Стаття 1240. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків 1. Заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення певних дій немайнового характеру, зокрема щодо розпорядження особистими паперами, визначення місця і форми здійснення ритуалу поховання. 2. Заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення певних дій, спрямованих на досягнення суспільно корисної мети.	Стаття 1240. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків 1. Заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення певних дій немайнового характеру, зокрема щодо розпорядження особистими паперами, визначення місця і форми здійснення ритуалу поховання. 2. Заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення певних дій, спрямованих на досягнення суспільно корисної мети (заповідальне покладення). 3. Заповідач може визначити в заповіті особу опікуна (піклувальника) для своєї малолітньої, недієздатної (неповнолітньої, обмеженої у цивільній дієздатності) дитини, батька, матері у разі визнання їх недієздатними або обмеження їх цивільної дієздатності. 4. Заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення дій, спрямованих на утримання та догляд за належною (належними) заповідачеві твариною (тваринами)	У частині 3 не запропоновано будь-який механізм контролю за виконанням такого розпорядження. Явний конфлікт із сімейним законодавством, яке передбачає права та обов'язки іншого з батьків такої дитини (законного представника). Зрештою, не враховуються волевиявлення тієї особи, на яку покладається такий обов'язок. Сама ідея має право на життя, але її треба виписувати окремою статтею і врегульовувати всі аспекти: співвідношення повноважень органів опіки та піклування, наявності інших законних представників, волевиявлення особи, на яку покладається такий обов'язок, дії у разі смерті такої особи до цього тощо. Також звертаємо увагу на відсутність таких норм у книзі 1 ЦК. Пропонуємо вилучити запропоновану частину 3. Існує об'єктивний ризик, що норма в такому вигляді не буде працювати. Відсутній будь-який механізм контролю за виконанням такого зобов'язання спадкоємцем. Не визначено строк існування такого зобов'язання. Не передбачено наслідки невиконання такого зобов'язання. Наприклад, що буде, якщо спадкоємець не виконає такий обов'язок? З точки зору зобов'язального права невиконання є підставою для «розірвання

		зобов'язання», тобто припинення на майбутнє. Очевидно, що спадкоємця це влаштує. Сама ідея має право на життя, але її реалізація можлива лише до оформлення спадщини. Тобто має існувати особливий механізм, коли виконавець заповіту поставить перед спадкоємцями таку умову і буде за нею стежити і лише після цього оформить права на спадщину. Крім того, має бути наслідок невиконання – усунення від права на спадщину (якщо вона ще не оформлена) або ж реституція (якщо вже оформлена). Тому пропонуємо або доопрацювати цей механізм, або ж вилучити запропоновану частину 4
Стаття відсутня	Стаття 1240¹. Право заповідача на розпорядження своїм репродуктивним біологічним матеріалом 1. Заповідач, який перебуває у шлюбі, має право на випадок своєї смерті в окремому заповіті розпорядитися своїм репродуктивним біологічним матеріалом, який зберігається відповідно до законодавства, шляхом надання тому з подружжя, який його пережив, права на використання його репродуктивного біологічного матеріалу для проведення надалі запліднення із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, а також визначити випадки його знищення. Заповідач, який не перебуває у шлюбі, має право на випадок своєї смерті в окремому заповіті розпорядитися своїм репродуктивним біологічним матеріалом, який зберігається відповідно до законодавства, шляхом надання права на використання його репродуктивного біологічного	Репродуктивний біологічний матеріал особи, який зберігається відповідно до законодавства, не включається до складу спадщини (ч. 2 запропонованої статті). Він також не визнається майном ні в чинному ЦК, ні в проектах оновлених книг ЦК. Тому правовідносини з приводу такого розпорядження особи та майбутніх дій щодо її репродуктивного біологічного матеріалу не належать до спадкових правовідносин. Вони не входять до предмета регулювання цієї Книги. Такі суспільні відносини є відносинами з приводу реалізації особистих прав особи (розпорядження не щодо майна, а щодо об'єкта, який майном не є в розумінні ЦК, але є об'єктом приватних відносин). Тому пропонуємо: 1) використовувати замість терміна «заповіт» термін «розпорядження»; 2) перенести запропоновану статтю 1240¹ до тієї частини ЦК, яка регулює особисті права фізичних осіб (Книга 2)

	матеріалу для проведення надалі запліднення з використанням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, особі іншої статі, яка проживала з ним однією сім'єю, але не перебувала у будь-якому іншому шлюбі, а також визначити випадки його знищення. 2. Репродуктивний біологічний матеріал особи, який зберігається відповідно до законодавства, не включається до складу спадщини	
Стаття відсутня	Стаття 1243-1. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом 1. Заповідач має право скласти заповіт про розпорядження своїм репродуктивним біологічним матеріалом, що зберігається відповідно до законодавства, у якому: 1) визначити особу, яка має право використати такий репродуктивний біологічний матеріал для зачаття дитини із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, відповідно до статті 1240¹ цього Кодексу, умови, а також випадки, за яких таке право припиняється; 2) заборонити будь-яке використання свого репродуктивного біологічного матеріалу та визначити випадки, коли такий репродуктивний біологічний матеріал підлягає знищенню. 2. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом не може бути секретним. Нотаріус під час	Репродуктивний біологічний матеріал особи, який зберігається відповідно до законодавства, не включається до складу спадщини (ч. 2 пропонованої статті). Він також не визнається майном ні в чинному ЦК, ні в проектах оновлених книг ЦК. Тому правовідносини з приводу такого розпорядження особи та наступних дій щодо її репродуктивного біологічного матеріалу не належать до спадкових. Вони не входять до предмета регулювання цієї Книги. Такі суспільні відносини є відносинами з приводу реалізації особистих прав особи (розпорядження не щодо майна, а щодо об'єкта, який майном не є в розумінні ЦК, але є об'єктом приватних відносин). Тому пропонуємо: 1) використовувати замість терміна «заповіт» термін «розпорядження»; 2) перенести запропоновану статтю 1243¹ до тієї частини ЦК, яка регулює особисті права фізичних осіб (Книга 2)

посвідчення такого заповіту перевіряє родинні або інші стосунки осіб, які визначені у статті 1240¹ цього Кодексу, у тому числі з використанням відомостей Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

3. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом посвідчується виключно нотаріусом у порядку, визначеному у цьому Кодексі з урахуванням особливостей, встановлених у цій статті та статті 1240¹ цього Кодексу, підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, з відміткою про вид заповіту.

4. Скасування заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом проводиться шляхом складання нового заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом не може бути скасовано заповітом про інші розпорядження.

5. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, який було складено пізніше, скасовує попередній заповіт такого виду повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить. Кожний новий заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом скасовує попередній заповіт такого виду повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить, і не відновлює заповіту про розпорядження

	репродуктивним біологічним матеріалом, який заповідач склав перед ним. Якщо новий заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків, встановлених у статтях 225 і 231 цього Кодексу. 5. Інформація про складання заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, його скасування підлягає передачі заповідачем до закладу, який здійснює зберігання такого матеріалу, у десятиденний строк з моменту його нотаріального посвідчення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України	
Стаття 1254. Право заповідача на скасування та зміну заповіту 1. Заповідач має право у будь-який час скасувати заповіт. 2. Заповідач має право у будь-який час скласти новий заповіт. Заповіт, який було складено пізніше, скасовує попередній заповіт повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить. 3. Кожний новий заповіт скасовує попередній і не відновлює заповіту, який заповідач склав перед ним. 4. Якщо новий заповіт, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків, встановлених <u>статтями 225 і 231</u> цього Кодексу. 5. Заповідач має право у будь-який час внести до заповіту зміни.	Стаття 1254. Право заповідача на зміну або скасування заповіту 1. Заповідач має право у будь-який час змінити або скасувати заповіт шляхом складення нового заповіту. 2. Заповідач має право у будь-який час скласти новий заповіт. Заповіт, який було складено пізніше, скасовує попередній заповіт повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить. 3. Кожний новий заповіт скасовує попередній повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить, і не відновлює заповіту, який заповідач склав перед ним. 4. Якщо новий заповіт, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків, встановлених статтями 225 і 231 цього Кодексу. 5. Зміна або скасування	

6. Скасування заповіту, внесення до нього змін провадяться заповідачем особисто. Скасування заповіту, внесення до нього змін провадяться у порядку, встановленому цим Кодексом для посвідчення заповіту і підлягають державній реєстрації у Спадковому реєстрі в <u>порядку</u>, затвердженому Кабінетом Міністрів України	заповіту вчиняються заповідачем особисто. 6. Зміна або скасування заповіту провадяться у порядку, встановленому цим Кодексом для посвідчення заповіту і підлягають державній реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України. 7. До скасування заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом застосовуються положення цієї статті з урахуванням особливостей, встановлених статтею 12431 цього Кодексу. 8. Відмова від права на скасування чи зміну заповіту є недійсною	Вище вказували аргументи, тут пропонуємо: 1) використовувати замість терміна «заповіт» термін «розпорядження»; 2) перенести запропоновану частину 7 статті 1254 до тієї частини ЦК, яка регулює особисті немайнові права фізичних осіб (Книга 2)
Стаття 1263. Третя черга спадкоємців за законом 1. У третю чергу право на спадкування за законом мають рідні дядько та тітка спадкодавця.	Стаття 1263. Третя черга спадкоємців за законом У третю чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері	Особи, які перебували зі спадкодавцем на момент відкриття спадщини у фактичному сімейному союзі (фактичних шлюбних відносинах – за чинною термінологією СК України) є, зазвичай, більш близькими до спадкодавця, ніж особи, визначені у запропонованій статті 1265 (п'ята черга спадкоємців за законом). Тут ідеться про фактичного з подружжя, натомість за чинним ЦК мова йде про ширше коло осіб – розуміння сім'ї в соціальному широкому значенні (наприклад, двоє бабусь, які проживають разом). Фактичне подружжя мають тісніші психологічні, емоційні, соціальні, економічні та інші зв'язки зі спадкодавцем. Доцільно окремо визначити таку категорію спадкоємців, надати їм право на спадкування за законом у вищій черзі, ніж п'ята. Ми пропонуємо їх поставити на рівні з братами і сестрами спадкодавця. Не доцільно їх піднімати в першу чергу, оскільки все-таки мають бути наслідки неукладення шлюбу.

		З іншої сторони – це своєрідне спонукання укласти шлюб. Тому пропонуємо викласти запропоновану статтю в такій редакції: «Стаття 1263. Третя черга спадкоємців за законом У третю чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері, а також жінка або чоловік, які проживали зі спадкодавцем у фактичному сімейному союзі.». Звертаємо увагу, що термін «фактичний сімейний союз» пропонується в ст. 4 книги «Сімейне право». Тому немає доцільності розширювати чи пояснювати тут зміст цього терміна
Стаття 1265. П'ята черга спадкоємців за законом 1. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно, причому родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів подальшого ступеня споріднення. Ступінь споріднення визначається за числом народжень, що віддаляють родича від спадкодавця. Народження самого спадкодавця не входить до цього числа. 2. У п'яту чергу право на спадкування за законом одержують утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї. Утриманцем вважається неповнолітня або непрацездатна особа, яка не була членом сім'ї спадкодавця, але не менш як п'ять років одержувала від нього	Стаття 1265. П'ята черга спадкоємців за законом 1. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини	У зв'язку зі змінами, запропонованими вище (стаття 1263) пропонуємо викласти запропоновану статтю в такій редакції: «Стаття 1265. П'ята черга спадкоємців за законом 1. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини (крім фактичного сімейного союзу).».

матеріальну допомогу, що була для неї єдиним або основним джерелом засобів до існування		
Стаття відсутня	Стаття 1271¹. Перехід права на використання репродуктивного біологічного матеріалу 1. Право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача для проведення надалі запліднення із використанням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, належить особі, визначеній у заповіті з урахуванням статті 1240¹ цього Кодексу, з моменту відкриття спадщини незалежно від прийняття ними спадщини та підтверджується свідоцтвом про право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача, що видається нотаріусом. 2. Свідоцтво про право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини без заведення спадкової справи за зверненням особи, яка визначена таким заповітом, та на підставі заповіту про використання репродуктивного біологічного матеріалу або його дублікату, чинність якого перевіряється за Спадковим реєстром, за умови встановлення факту смерті заповідача, його родинних або інших стосунків з особою, визначеною у заповіті, та у порядку, визначеному у Законі України «Про нотаріат»	Репродуктивний біологічний матеріал особи, який зберігається відповідно до законодавства, не включається до складу спадщини. Він також не визнається майном ні в чинному ЦК, ні в проектах оновлених книг ЦК. Тому правовідносини з приводу такого розпорядження особи та наступних дій щодо її репродуктивного біологічного матеріалу не належать до спадкових. Вони не входять до предмета регулювання цієї Книги. Такі суспільні відносини є відносинами з приводу реалізації особистих немайнових прав особи (розпорядження не щодо майна, а щодо об'єкта, який майном не є в розумінні ЦК). Крім того, запропонованою нормою передбачено, що нотаріус видає свідоцтво про право на використання репродуктивного біологічного матеріалу особи, яка склала розпорядження, без заведення спадкової справи. Отже, така нотаріальна дія не пов'язана з оформленням спадкових прав будь-яких спадкоємців такої особи. Тому пропонуємо: 1) використовувати в усіх випадках замість терміна «заповіт» термін «розпорядження»; 2) перенести запропоновану статтю 1271 до тієї частини ЦК, яка регулює особисті немайнові права фізичних осіб (Книга 2)
Стаття 1278. Поділ спадщини між	Стаття 1278. Поділ спадщини між спадкоємцями	

спадкоємцями 1. Частки кожного спадкоємця у спадщині є рівними, якщо спадкодавець у заповіті сам не розподілив спадщину між ними. Кожен із спадкоємців має право на виділ його частки в натурі.	1. Частки кожного спадкоємця у спадщині є рівними, якщо спадкодавець у заповіті сам не розподілив спадщину між ними. 2. Кожен із спадкоємців має право на виділ його частки в натурі. 3. Спадкоємці мають право на поділ спадщини незалежно від підстав спадкування у договірному або судовому порядку. Договір про поділ спадщини укладається спадкоємцями у письмовій формі та підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню	Щодо укладення договорів про поділ спадкового майна (поділ спадщини) наразі існує різна нотаріальна та судова практика. У законодавстві, яке регулює нотаріальний процес, ці питання не достатньо врегульовані. Вважаємо за доцільне доповнити запропоновану норму статті 1278 частиною 4 в такій редакції: 4. Договір про поділ спадщини або виділ її частини може бути укладений до видачі першого свідоцтва про право на спадщину. Сторонами такого договору є всі спадкоємці відповідної черги, які прийняли спадщину. Договір про поділ спадщини укладається щодо всього спадкового майна, а договір про виділ – щодо його частини. За договором про поділ спадщини здійснюється поділ усього спадкового майна, а за договором про виділ – одному чи кільком спадкоємцям виділяється частина спадкового майна чи окремого об'єкта цивільних прав, який входить до складу спадщини. На практиці існує купа проблем, які унеможливають оформлення спадкових прав через недовіру і ризики між спадкоємцями. Чинний ЦК не надто гнучкий у цьому питанні. Тому пропонується підкреслити відповідні можливості для спадкоємців і нотаріусів для оформлення спадщини, а саме: (1) ділити спадщину можливо або всю (тоді поділ) або частину (тоді виділ); (2) це здійснюється до того, як оформлено права на спадщину. Бо після цього – це уже загальні цивільні відносини, скоріш за все спільної власності;
--	--	---

		(3) договір мають підписати усі спадкоємці, які мають право на спадщину, тобто належать до відповідної черги, яка прийняла спадщину. (4) поділ не обов'язково має бути рівним. Тобто одному зі спадкоємців можуть виділяти більшу чи меншу за вартістю частину майна, або взагалі окремий об'єкт. І це важливо відобразити
Стаття 1285. Управління спадщиною 1. Якщо у складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, - відповідний орган місцевого самоврядування, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту укладають договір на управління спадщиною з іншою особою. У разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту особою, яка управляє спадщиною, до складу якої входить земельна ділянка, є сільська, селищна, міська рада за місцезнаходженням такої земельної ділянки. 2. Особа, яка управляє спадщиною, має право на вчинення будь-яких необхідних дій, спрямованих на збереження спадщини до з'явлення спадкоємців або до прийняття спадщини. Особа, яка управляє спадщиною, має право на плату за виконання своїх повноважень	Стаття 1285. Управління спадщиною 1. Якщо у складі спадщини є майно, яке потребує утримання, догляду, вчинення інших фактичних чи юридичних дій для підтримання його в належному стані, нотаріус, а в населених пунктах, де немає нотаріуса, - відповідний орган місцевого самоврядування, у разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту укладає договір на управління спадщиною з іншою особою. У разі відсутності спадкоємців або виконавця заповіту особою, яка управляє спадщиною, до складу якої входить земельна ділянка, є сільська, селищна, міська рада за місцезнаходженням такої земельної ділянки. 2. Заповідач може обрати особу, яка здійснюватиме управління спадщиною після відкриття спадщини, шляхом визначення такої особи у заповіті. 3. Особа, яка управляє спадщиною, має право на вчинення будь-яких необхідних дій, спрямованих на збереження спадщини, до видачі спадкоємцям свідоцтва про право на спадщину.	- Пропонуємо доопрацювати норму запропонованої редакції частини 2. Наразі у запропонованій редакції норми: • відсутній дієвий механізм взаємодії такої визначеної в заповіті особи із заповідачем; • відсутній порядок дій у випадку незгоди такої особи прийняти на себе функції виконавця

	Особа, яка управляє спадщиною, має право на плату за виконання своїх повноважень	
Стаття відсутня	Стаття 1285-1. Управління спадщиною, до складу якої входять корпоративні права до отримання свідоцтва про право на спадщину спадкоємцями. 1. Якщо у складі спадщини є корпоративні права, які потребують управління ними в інтересах спадкоємців, нотаріус призначає єдиного управителя з числа осіб, визначених заповідачем у заповіті на управління такою спадщиною, виконавців заповіту, спадкоємців, які прийняли спадщину, а в разі їх відсутності за заявою заінтересованої особи укладає договір на управління спадщиною з іншою особою. Переважне право на призначення управителем спадщини мають: 1) особа, визначена заповідачем у заповіті на управління такою спадщиною, або виконавець заповіту, а якщо такі особи не визначено, єдиний спадкоємець за заповітом або спадкоємець з числа спадкоємців за заповітом, розмір частки у праві на спадщину якого є більшим; 2) єдиний спадкоємець за законом, або один зі спадкоємців за законом, розмір частки у праві на спадщину якого є більшим, у разі відсутності заповіту. У разі рівності часток у праві на спадщину управителем призначається один зі спадкоємців за згодою більшості спадкоємців, викладеною у формі заяви, справжність підпису на якій засвідчується нотаріально, а у	Вживання терміна «корпоративні права» не є правильним! За загальним правилом, корпоративні права – це права з акції. Тобто не існують як самостійні об'єкти (здебільшого) і точно не входять до складу спадщини. Такими будуть «права на акцію», тобто самі акції чи частки в статутному капіталі. Тому доцільно виправити відповідне вживання термінів. Пропонуємо доопрацювати норму запропонованої редакції частини 1, зокрема в частині технології призначення нотаріусом єдиного управителя (відсутні прозорі і чіткі критерії вибору). Можливо, доцільно призначати управителя не всією спадщиною (а наразі це так сприймається), а лише часткою у статутному капіталі відповідної юридичної особи. Також варто окреслити, що таким управителем може бути, наприклад, арбітражний керуючий. В Україні існує відповідний реєстр. Також можливо говорити про компанію з управління активами (КУА), оскільки також ідеться про кваліфікованих управителів

	разі недосягнення згоди більшістю спадкоємців – один зі спадкоємців за рішенням суду. 3. З метою управління спадщиною корпоративними правами в окремо визначеній юридичній особі може бути призначено лише одного управителя або укладено договір на управління лише з однією особою. 4. До моменту видачі свідоцтва про право на спадщину та вступу до юридичної особи спадкоємців участь у загальних зборах юридичної особи в інтересах спадкоємців має право брати управитель такою спадщиною. У випадку смерті єдиного учасника юридичної особи, який був виконавчим органом, до моменту видачі свідоцтва про право на спадщину та вступу до юридичної особи спадкоємців, рішення про призначення виконавчого органу приймається одноособово управителем такої спадщини	
Стаття 1290. Повноваження виконавця заповіту 1. Виконавець заповіту зобов'язаний: 1) вжити заходів щодо охорони спадкового майна; 2) вжити заходів щодо повідомлення спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів про відкриття спадщини; 3) вимагати від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань; 4) управляти спадщиною;	Стаття 1290. Повноваження виконавця заповіту 1. Виконавець заповіту зобов'язаний: 1) вжити заходів щодо охорони спадкового майна; 2) вжити заходів щодо повідомлення спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів про відкриття спадщини; 3) вимагати від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань та подавати відповідні позови до суду; 4) управляти спадщиною; 5) забезпечити	Пропонуємо викласти пункт 3 частини 1 у такій редакції: 3) вимагати від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань та ініціювати подання відповідних позовів до суду. Для цього виконавець заповіту має право укладати необхідні договори про надання правничої допомоги

5) забезпечити одержання кожним із спадкоємців частки спадщини, яка визначена у заповіті; 6) забезпечити одержання частки у спадщині особами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. 2. Виконавець заповіту зобов'язаний забезпечити виконання спадкоємцями дій, до яких вони були зобов'язані заповітом. Повноваження виконавця заповіту посвідчуються документом, який видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини	одержання кожним із спадкоємців частки спадщини, яка визначена у заповіті; 6) забезпечити одержання частки у спадщині особами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині; 7) вчиняти інші дії, встановлені заповітом. 2. Виконавець заповіту зобов'язаний забезпечити виконання спадкоємцями дій, до яких вони були зобов'язані заповітом. Повноваження виконавця заповіту посвідчуються документом, який видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини	
Стаття 1298. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину 1. Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям після закінчення шести місяців з часу відкриття спадщини. Якщо заповіт складено на користь зачатої, але ще не народженої дитини, видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини. Положення абзацу першого цієї частини застосовується також щодо дитини, зачатої за життя спадкодавця, але народженої після його смерті, у разі спадкування за законом. 3. До закінчення строку на прийняття спадщини нотаріус може видати спадкоємцеві дозвіл на одержання частини вкладу спадкодавця у банку (фінансовій установі), якщо це викликано обставинами, які мають істотне значення	Стаття 1298. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину 1. Свідоцтво про право на спадщину видається спадкоємцям після закінчення шести місяців з часу відкриття спадщини. Якщо заповіт складено на користь зачатої, але ще не народженої дитини, видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини або у разі припинення вагітності. Положення абзацу першого цієї частини застосовується також щодо дитини, зачатої за життя спадкодавця, але народженої після його смерті, у разі спадкування за законом. Якщо на підставі волі заповідача, викладеної в заповіті, проводиться зачаття з його репродуктивного біологічного матеріалу внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій, видача свідоцтва	Пропонуємо викласти абзац 4 частини 1 у такій редакції: «Якщо на підставі волі заповідача, викладеної у формі, передбаченій законом, проводиться зачаття з його репродуктивного біологічного матеріалу внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій (або мав місце факт звернення відповідної уповноваженої особи за його проведенням), видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини (дітей) або у разі припинення вагітності.

про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини або у разі припинення вагітності.

Факт проведення такого зачаття або факт звернення відповідної уповноваженої особи за його проведенням (із вказівкою запланованої дати його проведення) підтверджується довідкою, виданою у встановленому порядку медичною установою – оператором ринку надання відповідних медичних послуг

3. До закінчення строку на прийняття спадщини нотаріус може видати спадкоємцеві дозвіл на одержання частини вкладу спадкодавця у банку (фінансовій установі), якщо це викликано обставинами, які мають істотне значення